

Att analysera kvalitativ forskning: några hållpunkter

1. Undersökningen som presentationsfråga

-Vad går undersökningen ut på?

Finns det *en* tydligt definierad problemformulering, eller kan man hitta flera – och möjligen motsägelsefulla – utsagor om vilken forskningsfråga som står i centrum för undersökningen? Eller kanske ingen tydlig problemformulering alls?

-Är forskningsfrågan möjlig att operationalisera?

Går det överhuvudtaget att ge ett empiriskt förankrat svar på den grundläggande forskningsfrågan, och ger det insamlade materialet i så fall möjlighet att precisera ett sådant svar

-Vilken sorts intervjuer har genomförts, och varför har man valt just den varianten?

Kunde forskningsfrågan ha blivit bättre belyst genom valet av en annan forskningsmetod?

-Efter vilka principer har urvalsprocessen organiserats?

Har frågan om ”representativitet” varit vägledande, eller finns det en annan logik som genomsyrat undersökningens genomförande? Anser du att representativitet *är* en nyckelfråga i just denna undersökning? Finns det brister och/eller oklarheter i undersökningens hantering av urvalsfrågor?

-Hur fungerar i övrigt relationen mellan problemformulering, teori och metod?

Lyckas ”teori”-avsnittet förtydliga forskningsfrågan? Får valet av teoretisk utgångspunkt någon betydelse för valet av metod, och vice versa? Går det överhuvudtaget att skilja mellan ”teori” och ”metod”?

2. Intervjun som kunskapskälla och social situation

-Vilken sorts kunskap är det tänkt att intervjuformen ska kunna generera?

Vad är vitsen med att göra just en intervju, snarare än att skicka ut en enkät, göra deltagande observationer, o.s.v?

-Vad är poängen med valet av preciserad intervjumetod?

Vilken grad av ”djup” och ”närhet” har man valt? Hade ett annat vägval lett fram till en annan sorts kunskap? Finns det problem förknippade med just detta vägval?

-Vem intervjuas, och varför?

Har intervjupersonen de kunskaper/erfarenheter som krävs för att bidra till intervjuns effektivitet? Kan intervjupersonen – givet dennes vardagliga roll och position - antas vara motiverad att svara på de frågor som ställs?

-Hur skapar intervjuaren en känsla av närhet och kontakt i intervjun?

Ge exempel på formuleringar och passager som visar att intervjuaren vill klargöra att detta är ett "riktigt samtal", snarare än att vara ett "förhör"!

-Finns det en "matchning" mellan fråga och svar?

Förmår intervjuaren att acceptera alla sorts svar, eller finns det en outtalad svarsmodell som intervjupersonen förväntas anpassa sig till? Vilken sorts "berättelse" om verkligheten kan frågorna tänkas generera – och är forskare och intervjuperson överens om *vilken sorts* berättelse som är relevant/intressant?

-Är intervjuare och intervjupersoner jämnpelta?

Finns det synliga eller underliggande maktskillnader i just detta "samtal"? Spekulera med utgångspunkt i texten i huruvida faktorer som kön, etnicitet och utbildningsnivå kan påverka forskarens och intervjupersonens förhållningssätt. Är den intervjuade medveten om det sammanhang i vilket intervjun kommer att presenteras? Kan den intervjuade använda sig av intervjun för att "bevaka sina egna intressen"?

3. Intervjun som vetenskaplig gestaltning

-Efter vilka principer presenteras intervjuerna i texten?

Fungerar de som "illustrationer" till undersökningens analytiska antaganden, eller är de själva *utgångspunkten* för vidare analys? Ger intervjuutdragen en djupare förståelse av forskningsfrågan eller ska de bara "lätta upp framställningen"? Bidrar de till att övertyga? Förstår man varför de finns där överhuvudtaget? Finns det beröringspunkter mellan presentationen av materialet och andra framställningsgenrer (dokumentären, ögonvittnesskildringen, reportaget, m.m)? Hur kan dessa genremässiga kopplingar påverka läsarens förståelse av materialet?

-Är intervjuutdragen *nödvändiga* för att analysen ska fungera?

-Hur redigeras intervjumaterialet?

Presenteras intervju svaren ordagrant eller i bearbetad form? Framgår det ur sammanhanget hur forskaren har gått tillväga i detta avseende? Spelar det någon roll vilken språklig nivå som forskaren har valt för den slutgiltiga presentationen?

-Behöver man se mer av intervjumaterialet?

Skulle enstaka uttalanden kunna vara ryckta ur sitt sammanhang? Kan man se forskarens frågor, och har det i sammanhanget någon betydelse om man kan eller inte kan göra detta? Är det viktigt att känna till omständigheterna kring intervjuens genomförande?

-Finns det en koppling mellan intervju material och undersökningens analytiska utgångspunkter, och i så fall – *fungerar* den?

Blir intervjuutdragen "manglade" av den teoretiska apparaten, eller riskerar de snarare att i någon mening "flyta fritt" – utan kontakt med problemformulering och preciserade forskningsfrågor?